

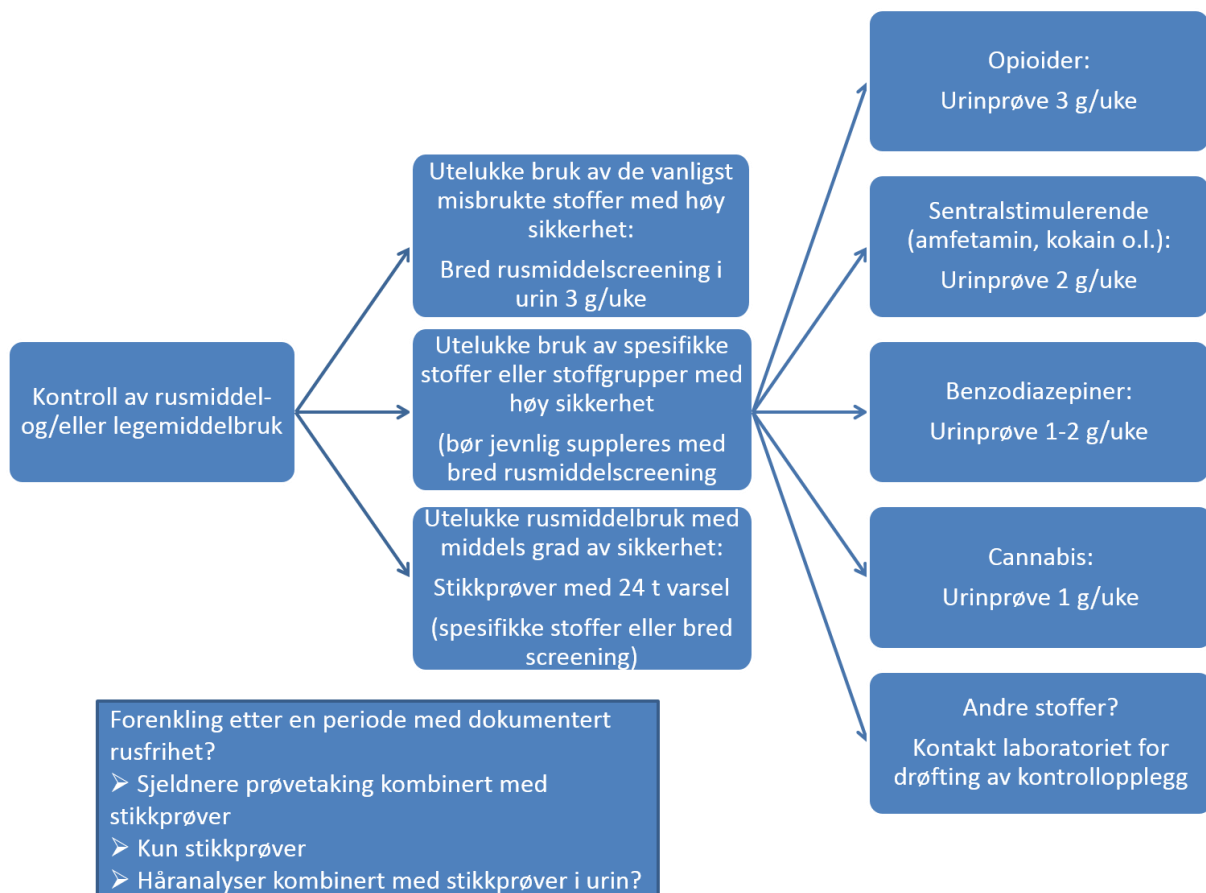
Rusmiddeltesting – prøvestrategi

Arne Helland, medisinsk ansvarlig overlege

Ved overforbruk av andre rusgivende stoffer enn alkohol, vil det hovedsakelig være rusmiddeltesting i urin som er aktuelt. Svært ofte vil et misbruk av legemidler eller illegale rusmidler dreie seg om et blandingsmisbruk, selv om den enkelte kan ha et foretrukket rusmiddel eller rusmiddelgruppe. Et kontrollopplegg bør ta hensyn til dette.

Forskjellige stoffer har svært forskjellig forventet påvisningstid i urin. For eksempel vil cannabis i enkelte tilfeller kunne påvises i 2-3 måneder etter opphør av et jevnlig, høyt forbruk, mens påvisningstiden etter enkeltinntak oftere ligger rundt 5 dager. I motsatt ende av skalaen ligger for eksempel GHB, som man neppe kan påvise særlig lenger enn 12 timer etter inntak av en rusgivende dose. Dette innebærer at kontrollhyppigheten må avpasses etter hvilke stoffer man primært søker å utelukke bruken av. Hvis man ønsker å utelukke ethvert rusmiddelinntak med stor grad av sikkerhet anbefales urinprøve 3 ganger per uke (eks. mandag, onsdag og fredag) til bred rusmiddelscreening. Selv et så omfattende opplegg vil ikke kunne utelukke enkeltinntak av en del rusmidler/legemidler med kort halveringstid, som for eksempel GHB eller zopiklon. Det anses imidlertid ikke som praktisk med hyppigere testing, og med et så hyppig testregime vil et sporadisk bruk sannsynligvis avsløres før eller siden.

Flytskjema med forslag til kontrollopplegg for andre rusgivende stoffer enn alkohol

Alternative prøveopplegg

Alternativt kan man tenke seg et kontrollopplegg som kun baserer seg på stikkprøver. Prøvegiver må da forplikte seg til å avlevere urinprøve til rusmiddelscreening på 24 timers varsel 10-20 ganger i løpet av et år. Etter en lengre periode med fast prøvetaking kan det også vurderes å redusere prøvehyppigheten til 1 dag per uke med mulighet for stikkprøver, alternativt kun stikkprøver.

En håranalyse i starten av kontrollperioden kan være et nyttig supplement for å kartlegge omfanget av bruk i månedene i forveien. Håranalyser kan være et alternativ som muliggjør betydelig sjeldnere prøvetaking (for eksempel annenhver måned med analyse av de 2 cm av håret som gror nærmest hodebunnen, noe som vil gi en oversikt over eventuelt rusmiddelinntak de siste to månedene før prøvetaking). En ulempe er at påvisningen vil komme i retrospekt. Man må også være oppmerksom på at negativ håranalyse ikke kan utelukke sporadisk bruk, samt at enkelte stoffer (spesielt cannabis og etanol) vanskelig lar seg spore i hår. Hvis håranalyser velges som kontrollopplegg, anbefales det å ha mulighet til å supplere med stikkprøver i urin. Det utførende laboratoriet bør kontaktes for å sikre et hensiktsmessig kontrollopplegg.

Serumanalyser anbefales ikke, da påvisningstiden er kortere i blod, noe som nødvendiggjør hyppigere prøvetaking for å kunne utelukke inntak.

Bruk av hurtigtester frarådes i kontrollsammenheng, da slike tester kan være beheftet med betydelig usikkerhet og fortolkningsproblemer.

Ta kontakt med avdelingen på telefon 72 82 91 00 eller e-post AKF@helsemn.no, eventuelt vakthavende lege på telefon 917 06 522, ved spørsmål.